

tohwli todumaa on Lõuna-Amerika, kus teda Tšilles ja Peruus veel praegu metsades ijeenesest kaswamas leitakse. Kuuneteistkümnenda aastasaja lõpul tõiwad Hispanlased teda Itaaliasse ja Inglased Islandi saarele. Aga see kestis märksalt kaua, kuni ta igal pool tutwaks sai. 1616 oli ta Prantsusemaal alles haruldaseks sõõgiks tuningliku laua pääl. Saksamaal ajas alles 30-aastase sõjawiletsus teda rohkem kaswatama. Leipzigi juures ja Preisimaal hakati teda alles umbes 156 aasta eest suuremal mõõdul kaswatama. Friedrich Suur edendas Pommeri ja Schlesiamaal tema kaswatust sunniwiisil. Alles mõõdaläinud aastasaja lõpul hakkas tema tõsine kaswatamine sel mõõdul, nagu teda praegu kaswatatakse. **Wenemaal** on walitsus veel 1844 aastal auuhindasid andnud, et kartohwli kaswatamist edendada. Praegu on kartohwel aga igal pool lõige tarwilisum toiduaine ja peetakse teda, iseäranis waesemates ringkondades, „voolets leiwaks“.

**Wali kaswatus.** Saksal kirjaniku Fanny Lewaldi isa oli raudse lindlusjega mees, kes oma laste läest tarwapäälset käsutäitmisist nõudis. Sellest jutustab Fanny lena loo: ja seda sellest ajast, mil ta ju 20. aastane olnud. 1831 aastal oli teda ühesse perekonda tantsupidule lutsutud ja tahtis praegu oma tantšija läelõrwal läbi saali tantšu keerutama hakata, kui isa teener tuppa astus ja talle käsu tõi, filmapill koju tulla. Hingetult lootsis Fanny isa kodu, uksudes, et sääl midagi õnnetuist sündinud. Kui ta lohtunud näol isa kirjutusetuppa astus, tähendas see rahulikut lahti seiswasse pääle, mis elutuppa wiis, ja sõnas: „Sa oled ära minnes uuse linni panemata unustanud. Tee ta nüüd linni, siis wõid jälle tantsupidule tagasi minna!“

**Wari petab.** Talumehele oli tühja süü pärast lohtus pelsa antud. Külamees kodus küsis, kuida asi läinud. Teine jutustab oma lugu: „Et oli sääl tats saks. mis oli loguni hää ja mabe; lõif see aeg, mil pelsti, rääkis nii armsa häälega: „dai haras hento! dai haras hento!“ seni kui järele jätsiwad. Teine oli päris lõwi. Tuli sisse ja täratas nagu metsaline: „Dawo! no!“

**Mõttetark ja paadimees.** Inglise mõttetark Bearnes astus lord paadisse, et end jdest üle wiia lasta. Ülesõitmise ajal küsis ta paadimehelt, kas see armuteadust tunda. „Armuteadust? Ei, sellest ei ole ma midagi kuulnud,“ oli wastus. Bearnes wastas: „Kabetien wäga, siis on üks weerand teie elust kadunud.“ Mõni minut hiljem küsis ta: „Teate Teie siis midagi matematikast?“ Paadimees wastas naerdes: „Ei!“ — „Ah,“ hüüdis Bearnes, „siis on teine weerand Teie elust kadunud. Tähe teadust tunnete Teie aga küll?“ „Ei, herra!“ oli wastus. „Noh, siis on kolmas weerand Teie elust kadunud.“ Otse sellamal filmapilgul pörkas paat lajut vastu ja hakkas wajuma. Paadimees wiskas lue seljast maha ja küsis: „Kas ujuda oskate?“ „Ei!“ hüüdis Bearnes ahastades. „Noh, siis tulge ruttu minu sukile,“ sõnas paadimees, „muidu on lõif neli weerandit Teie elust kadunud!“

## N a l i.

**Juigu si!** Noormees: „Ma nägin täna ime- list und; ma tahtsin Teile suud anda, kui forraga jõgi meie wahelt läbi woola ja meid lahutaks.“

**Meiu:** Kas siis silda ei olnud?